

УДК 373.5.016:811.111-26]:005.336.2:004.774

DOI: <http://doi.org/10.32589/1817-8510.2023.1.278108>

Подосиннікова Ганна Ігорівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедра англійської філології та лінгводидактики,
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID: 0000-0001-6123-4845
anna_podosinnikova@ukr.net

Строганов Ігор Олегович,
студент,
факультет іноземної та слов'янської філології,
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID: 0000-0001-7784-455X
ihorstrohanov@gmail.com

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ У АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ ПИСЕМНОМУ МОВЛЕННІ З ВИКОРИСТАННЯМ БЛОГІВ НА ЗАСАДАХ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ

У статті розглянуто блог і блог-технологію як сучасний ефективний інструмент інтерактивного навчання іноземних мов та запропоновано методику формування компетентності старшокласників в англійськомовному писемному мовленні з використанням блогів. Визначено зміст понять "інтерактивне навчання іноземних мов", "технологія інтерактивного навчання іноземних мов", окреслено основні характеристики інтерактивного навчання іноземних мов і важливість критичного мислення як його ключового складника. Обґрунтовано технологію формування компетентності старшокласників в англійськомовному писемному мовленні з використанням блогів на засадах інтерактивного навчання іноземних мов: розглянуто методичний потенціал блогів як засобу формування компетентності старшокласників у англійськомовному писемному мовленні на засадах інтерактивного навчання, запропоновано відповідну методичну типологію блогів, охарактеризовано зміст етапів розвитку англійськомовного писемного мовлення учнів із використанням блогів у кореляції зі стадіями інтерактивного навчання іноземних мов. Представлено підсистему вправ для формування компетентності старшокласників в англійськомовному писемному мовленні з використанням блогів на засадах інтерактивного навчання, подано приклади вправ та ілюстративний матеріал.

Ключові слова: інтерактивне навчання іноземних мов; інтерактивні технології навчання іноземних мов; критичне мислення; блог; блог-технологія; компетентність у писемному мовленні; англійська мова; старший ступінь навчання; заклади загальної середньої освіти.

Podosynnikova, Hanna,
PhD in Education, Associate Professor,
English Philology and Lingvodidactics Chair,
A. S. Makarenko Sumy State Pedagogical University
ORCID ID: 0000-0001-6123-4845
anna_podosinnikova@ukr.net

Strohanov, Ihor,
Student,
Foreign and Slavic Philology Department
A. S. Makarenko Sumy State Pedagogical University
ORCID ID: 0000-0001-7784-455X
ihorstrohanov@gmail.com

THE FORMATION OF HIGH SCHOOL STUDENTS' COMPETENCE IN ENGLISH WRITING BY MEANS OF BLOGS ON THE BASIS OF INTERACTIVE TEACHING

The article considers blog and blog technology as a modern effective tool of interactive foreign language teaching and proposes the methodology of forming the English writing competence of high school students with the use of blogs. The content of the concepts "interactive learning of foreign languages", "technology of interactive learning of foreign languages" is determined, the main characteristics of interactive foreign language teaching and the importance of critical thinking as its key components are outlined. The technology of forming the English written communication competence of high school students with the use of blogs on the basis of interactive foreign language teaching is substantiated: the methodological potential of blogs as a means of forming the English written communication competence of high school students on the basis of interactive teaching is considered, the appropriate methodological typology of blogs is proposed, the stages of developing the English writing skills with the use of blogs are characterized in correlation with the stages of interactive foreign language teaching. The subsystem of exercises for forming the English written communication competence of high school students with the use of blogs on the basis of interactive teaching is proposed, examples of exercises and illustrative materials are presented.

Keywords: interactive foreign language teaching; interactive technologies for foreign language teaching; critical thinking; blog; blog technology; competence in writing; the English language; high school; general secondary education institutions.

Постановка проблеми. У сучасній українській школі відбувається зростання значущості технологій дистанційної освіти, які використовують засоби новітніх інформаційних технологій, перехід до мережевих технологій навчання, що принципово не можуть реалізуватися без комп'ютерів, інтернет-мереж, систем мультимедіа та ін. Оновлення засобів і технологій навчання, інтеграція соціальних мереж і сервісів Web 2.0 у викладання іноземних мов сьогодні – це нагальна необхідність для педагогів, які прагнуть оптимізувати процес навчання і зробити його більш ефективним, умотивованим. Сервіси Web 2.0 створюють нові можливості для учасників мережі: зі сховища інформації вони перетворилися на децентралізовані комунікаційні платформи, зручне програмне середовище для формування навчального контенту, яке дозволяє здійснювати орієнтацію на його створення, класифікацію, збільшення не силами персоналу сайтів, а самими користувачами інтернету, підтримує інтерактивну групову взаємодію (Kazanci, & Caner, 2020). Концепція “Нова українська школа” пропонує перехід від знаннєвого до компетентнісно орієнтованого підходу, акцент на розвитку критичного мислення учнів, їх автономії, здатності самостійно здобувати знання; однією з ключових компетентностей учнів – інформаційна, яка передбачає формування вмінь орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі, шукати інформацію, відбирати, критично оцінювати ресурси інтернету, спілкуватися за допомогою сучасних видів зв'язку.

Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти та чинні нормативні документи визначають необхідність використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) (*Навчальні Програми, 2017*), зокрема, формування компетентності в англійськомовному писемному мовленні (КАПМ), яка відповідно до вимог Державного стандарту загальної середньої освіти є одним із компонентів англійськомовної комунікативної компетентності учнів.

Викладене вище зумовлює необхідність вивчення можливостей використання новітніх технологій і засобів навчання у формуванні КАПМ учнів старшого ступеня навчання ЗЗСО.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальнопедагогічні засади навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій розглядалися в працях І. М. Богданова, Л. Ф. Панченко та ін. Проблеми впровадження послуг інтернету в освітній процес навчальних закладів присвячено методичні дослідження О. Б. Бігич, М. М. Євстигнєєва, Н. В. Майер, О. Б. Тарнопольського, а також Ю. Г. Безвін, Б. Гершунського, М. С. Глазунова, В. О. Ігнатенко, Н. І. Муліної, G. Stanley та ін. Результати досліджень свідчать, що служби та сервіси

мережі Інтернет (WWW, електронна пошта, пошукові системи, соціальні мережі, тематичні каталоги, освітні портали, Wiki, блоги) можна з успіхом використовувати для організації навчання різних форм і ступенів (Осадчий, 2009; Павельєва, 2015).

На сьогодні виділяють такі види інтернет-технологій у навчанні: 1) навчальні програми: тренажери, тестові системи; 2) навчальні системи (зокрема на базі мультимедіа-технологій): системи дистанційного навчання та віртуального моделювання, вебквести; 3) інтелектуальні та навчальні системи, які застосовуються в окремих предметних сферах: симулятори, спеціалізовані тренажери; 4) засоби телекомунікації: електронна пошта, бесіди, блоги, Wiki, телеконференції, подкасти, соцмережі тощо.

Особливої актуальності в контексті нових завдань, що постають перед методикою навчання іноземних мов, набуває проблема ефективної інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій та інтерактивних технологій навчання, розроблення методик їхньої імплементації в освітній процес, зокрема, формування КАПМ (Міцай, 2017).

Інтерактивне навчання та споріднені з ним поняття активно досліджують психологи, методисти та дидакти (О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Н. П. Волкова, Т. І. Коваль, С. Ю. Ніколаєва, О. І. Пометун, О. Б. Тарнопольський, а також Ю. Г. Безвін, Н. В. Богусевич, Л. А. Галіцина, Л. Я. Зєня, Н. П. Кочубей, О. А. Ляковська, С. В. Роман, І. А. Пантелеймонова-Плакса, І. П. Подласий, Г. І. Подосиннікова, Г. К. Селевко, О. О. Тарановська, Н. В. Усейнова, В. І. Чобітько, Л. О. Шепель, Я. В. Шиманська, І. В. Ющенко, О. В. Ярошенко, R. L. Hohn, C. Kessler, D. Olleg та ін.).

Специфіка інтерактивного навчання порівняно з так званим “традиційним” полягає в його фокусі на активній особистісній і навчальній взаємодії здобувачів освіти між собою, з учителем / викладачем, які комунікують і співпрацюють у пошуках нового знання, шляхів розв'язання проблем, створенні творчого інтелектуального продукту в процесі формування та розвитку нових навичок і вмінь.

Як зазначає Н. П. Волкова, “спільна навчальна діяльність, розмаїття способів навчальної взаємодії максимально підвищують активність і внесок кожного учасника, допомагають уточнити власні уявлення, оцінні судження, усвідомити почуття і ставлення, стимулюють вільний обмін думками; розвивають навички активного слухання, співпереживання, співробітництва, упевненої поведінки і толерантності; стимулюють розвиток й самовдосконалення емоційної стійкості й чутливості, гнучкості спілкування, емпатійності, рефлексивності тощо” (Волкова, 2018, с. 5).

Важливою характеристикою інтерактивного навчання вважаємо його змістовність, інтелектуальну насиченість, спрямованість на розв'язання проблем

і складних питань життя та розвитку (особистісних, суспільних, загальнолюдських тощо) з опорою на критичне мислення.

Критичне мислення (англ. *critical thinking*) – це використання таких когнітивних навичок і стратегій, які збільшують імовірність отримання бажаного результату. Відрізняється виваженістю, логічністю і цілеспрямованістю (Halpern, 2014, с. 8). Критичне мислення також визначають як наукове мислення, суть якого полягає в аналізі проблем, коректному використанні отриманих результатів щодо ситуацій, проблем та в ухваленні ретельно обміркованих і незалежних оцінок, інтерпретацій, рішень; це здатність особистості ставити під сумнів отриману інформацію, зокрема і власні переконання (Волков, 2016).

Д. Галперн виділяє низку якостей, властивих особистості з критичним мисленням: готовність до планування, гнучкість, наполегливість, готовність виправляти свої помилки, усвідомленість суджень (*awareness*), пошук компромісних рішень (Halpern, 2014, с. 18-25). Вона розглядає такі аспекти критичного мислення: запам'ятовування, зв'язок між мисленням та мовою; логічні розмірковування; аналіз аргументації, перевірка гіпотез, розуміння законів імовірності, ухвалення рішень, навички розв'язування задач, творче мислення.

Отже, визначаємо **інтерактивне навчання іноземних мов** (ІНІМ) як спеціальну форму організації навчально-пізнавальної діяльності на занятті з іноземної мови, при якій ті, хто навчаються, у складі малої групи (4–8 осіб) розв'язують спільне навчальне комунікативно та/або особистісно орієнтоване завдання, перебуваючи в активній взаємодії і в позитивній взаємозалежності, працюючи в умовах взаємної підтримки (Подосиннікова, 2012, с. 199), при цьому спираючись на критичне мислення.

ІНІМ базується на моделі технології розвитку критичного мислення, яку започаткували Ч. Темпл, Д. Стіл, К. Мередит, Д. Халперн та ін. у США наприкінці ХХ сторіччя; ця модель передбачає три послідовних етапи роботи з навчальним матеріалом відповідно до стадій реалізації критичного мислення: 1) виклик; 2) осмислення; 3) рефлексія. Відповідно, ці стадії ІНІМ (Подосиннікова, 2012) є складниками методичної моделі роботи учнів із блогом у процесі формування КАПМ: **виклик** – ознайомлення з текстами блогу, які є зразками певного типу писемного мовлення, **осмислення** – виконання завдань, спрямовані на аналіз, відтворення, трансформацію текстів-зразків, **рефлексія** – підбиття підсумків і створення власних текстів, які презентують думку учнів щодо поставлених проблем, шляхів їх розв'язання.

Під **інтерактивними технологіями навчання іноземних мов** розуміємо сукупність прийомів і засобів роботи вчителя, що відповідають особливостям інтерактивного навчання іноземних мов, за допомо-

гою яких забезпечується досягнення на уроці поставлених цілей навчання з найбільшою ефективністю за мінімально можливий для їх досягнення період часу (Подосиннікова, 2012).

Інтерактивні технології навчання іноземних мов можуть поєднуватися з інформаційно-комунікативними технологіями та відповідними інструментами як засобами навчання. З-поміж таких засобів-технологій формування іншомовної комунікативної компетентності в цій праці виокремлюється блог і, відповідно, блог-технологія, потенційні можливості якої досліджували О. Б. Бігич, В. В. Осадчий, Т. Ю. Павельєва, Р. Сантьяго, Є. Барсен, S. Aydin, C. Lara, L. Lomicka, R. Kazanci, M. Caner, J. Ray та ін.

Блог-технологія – це моноінструментальний і багатоцільовий інструмент навчання, так званий “засіб-технологія” (О. Б. Бігич), бо як навчальна технологія він базується на використанні єдиного засобу – блогу, що може бути використаний для розв'язання декількох завдань / цілей (наприклад, для формування компетентностей у говорінні, аудіюванні, читанні, письмі тощо).

Результати емпіричних досліджень (А. Синявська, J. A. Arani, J. M. Hall, G. Kavaliauskienė, L. Anusienė, V. Mažeikienė, W. S. Wu та ін.) указують на те, що вчителі англійської мови вважають ефективним мотивувати здобувачів освіти, використовуючи матеріали блогів та блог-технологію, а учні вважають діяльність із використанням цього інструмента особистісно значущою, сучасною, цікавою (Синявська, 2013). Анкетування, проведене нами серед учителів англійської мови КУ Сумська класична гімназія Сумської міської ради у 2019 – 2022 роках, підтвердило, що 80 % респондентів сприймає використання блогу як актуальне, доцільне та ефективне для формування КАПМ.

Мета статті – теоретично обґрунтувати та практично розробити методику формування КАПМ із використанням блогів в учнів старшого ступеня навчання ЗЗСО.

Виклад основного матеріалу дослідження. Терміном “**компетентність в англійськомовному писемному мовленні**” визначають “*здатність реалізувати комунікацію у письмовій формі в життєво важливих для певного віку сферах і ситуаціях спілкування відповідно до комунікативного завдання. Компетентність у писемному мовленні передбачає, що мовець вміє планувати, здійснювати і коригувати власну комунікативну поведінку під час породження та варіювання іншомовного мовлення у різних типах письмових висловлювань відповідно до конкретної ситуації спілкування (контексту), мовленнєвого завдання й комунікативного наміру та згідно правил спілкування у цільовій національно культурній спільноті*” (Бігич, Бориско, Борецька, & Ніколаєва, 2013, с. 390).

КАПМ є складником іншомовної комунікативної компетентності учнів і важливим компонентом мети навчання англійської мови на старшому ступені ЗЗСО.

Завдання, які розв'язуються при формуванні КАПМ учнів старшого ступеня навчання ЗЗСО, пов'язані зі створенням умов для оволодіння змістом навчання писемного мовлення: формування автентичних уявлень про предметний зміст, мовленнєві стилі та графічні форми тексту; удосконалення орфографічних мовленнєвих навичок-автоматизмів як бази для умінь формулювати думку, формувати зміст письмового текстового висловлювання та оформлювати його відповідно до умов комунікативної ситуації і адекватно до вимог письмового стилю комунікації; формування інтелектуальної готовності створювати зміст письмового твору, розширення світогляду, удосконалення культури спілкування (*Навчальні програми*, 2017).

Відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (2003) спілкування через писемне мовлення включає такі види діяльності, як: написання та обмін записками, нотатками тощо, коли усне спілкування неможливе і недоречне; листування, зокрема факсом, електронною поштою тощо; узгодження текстів угод, контрактів, комюніке і т. ін. через реформулювання та обмін проєктами, поправками, виправлення коректури тощо; участь у комп'ютерних конференціях онлайн або офлайн (“Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти”, 2003).

Зміст КАПМ на старшому ступені навчання ЗЗСО має такі складники: а) уміння будувати речення і тексти відповідно до того, як саме вони повинні бути написані, а не усно сказаними; б) уміння забезпечувати цілісність, зв'язність, завершеність й адресованість текстів, що пишуться; в) стилістичні вміння, що забезпечують відповідність стилю і жанру, в якому пишеться текст; г) уміння композиційно правильно будувати текст певного жанру і типу (наприклад, наявність вступної, основної і завершальної частини); д) уміння оформлювати писемні тексти / документи так, як це прийнято в певній іншомовній соціально-культурній спільноті; є) уміння стисло передавати зміст і смисл тексту оригіналу та ін. (Бігич, Бориско, Борецька, & Ніколаєва, 2013, с. 390).

Розглянемо кожний із компонентів докладніше. Виокремлюють такі основні групи вмінь писемного мовлення: 1) уміння писати різні типи тексту (опис, повідомлення / розповідь і міркування); 2) уміння написати тексти академічних жанрів письма (плани, перекази, доповіді, статті, есе тощо); 3) уміння написання текстів різних жанрів писемного спілкування (записок, неофіційних та офіційних листів, заяв, оголошень, короткої автобіографії, анкет

тощо) (Бігич, Бориско, Борецька, & Ніколаєва, 2013, с. 397–401). У межах кожної групи вміння писемного мовлення конкретизують, наприклад: написати особистого листа, вітальну листівку, правильно етикетно оформляючи їх, заповнити простий формуляр (у готелі, при оформленні заяви), написати елементарну записку з проханням прийти, зателефонувати, а також робити виписки потрібної інформації з тексту. Приклади писемних видів діяльності містять: заповнення формулярів, анкет і списків запитань; написання статей для журналів, газет, зведення новин і т. ін.; складання підписів для дисплею; написання звітів (доповідей), меморандумів тощо; складання записів для майбутнього використання; запис висловлювань під диктовку і т. ін.; творче та образне письмо; написання особистих або ділових листів тощо (“Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти”, 2003).

Зауважимо, що під час навчання продуктивних видів мовленнєвої діяльності учні мають опанувати відповідні **стратегії**: 1) продуктивні, які охоплюють мобілізаційні ресурси, що балансують між різними компетентностями – із застосуванням сильних та нівелюванням слабких якостей, для того щоб розкрити потенціал, адекватний природі завдання, 2) когнітивні стратегії і стратегії співпраці (стратегії дискурсу та співробітництва і пов'язані з управлінням кооперацією та інтеракцією, такими, як дії зі свого боку та передача черги іншому (“turntaking and turngiving”), побудова основного вихідного змісту і встановлення лінії підходу, оцінювальні рішення та пропозиції, перегляд та підсумок досягнутих результатів і посередництво в конфлікті. Приклади інтерактивних видів діяльності містять: трансакції, поодинокі бесіди, неформальну дискусію, формальну дискусію, дебати, інтерв'ю, переговори, спільне планування, практичну цілеспрямовану кооперацію (“Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти”, 2003). Відповідно, формування КАПМ учнів старшого ступеня навчання відбувається з акцентом на розвиток аналітичного критичного мислення, творчих здібностей, готовності до міжособистісної взаємодії в процесі розв'язання проблем, умінь рефлексії.

Тематика спілкування старшокласників охоплює різноманітні галузі суспільного життя: “Стиль життя”, “Бібліотека”, “Засоби масової інформації”, “Музика”, “Україна”, “Англомовні країни”, “Шкільне життя”, “Харчування”, “Мистецтво”, “Робота і професія” (*Навчальні Програми*, 2017).

На цьому ступені навчання у формуванні КАПМ продовжується етап систематичної та послідовної роботи з автентичними навчальними матеріалами різних типів.

Важливо буде підкреслити різницю між завданнями, до виконання яких учні залучені в ролі учасників

власне процесу вивчення мови та до виконання яких вони мають бути готові в ролі користувачів мови (“Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти”, 2003). До завдань останнього типу належать, зокрема, такі, що пов’язані з використанням блогу як інструмента освіти, особистісного розвитку та спілкування.

Блог (англ. *blog*, від *web log*, “мережевий журнал або щоденник подій”) – це вебсайт, електронний журнал подій, до основного змісту якого регулярно додаються записи, зображення або мультимедіа. Для блогів характерні недовгі записи тимчасової значущості. Людей, які ведуть блог, називають блогерами, а сукупність усіх блогів у мережі Інтернет прийнято називати блогосферою.

Хоча блог як інформаційно-комунікаційна технологія не був створений для використання саме в освіті, блоги все більше і більше зацікавлюють учителів іноземних мов і методистів, оскільки вони являють собою інструмент реальної іншомовної комунікації без необхідності будь-якого досвіду або знань у сфері комп’ютерного програмування, слугують сучасним, мотивувальним, доступним засобом навчання іноземної мови. Блоги, що використовуються як навчальні ресурси або в освітніх цілях, називаються “edublogs” (Ray, 2006).

У своїй класифікації професор О. Б. Бігич відносить блог як засіб навчання і блог-технологію до змішаного типу сучасних засобів і дотичних технологій навчання іноземних мов і культур, який залучає зоровий і слуховий канали учнів для сприйняття вербальних і зображальних (ілюстративних) засобів, матеріалів.

У всіх блогів як інформаційно-комунікаційної технології є кілька стійких рис: вони персональні, соціально спрямовані, мають тимчасову характеристику. Деякі інтернет-технології першого покоління також дозволяють достатньо великій кількості користувачів підтримувати зв’язок між собою в асинхронному форматі, тобто неодноразово, наприклад, форми та листи-розсилки. Однак порівняно з форумами та листами-розсилками блоги є окремим видом комп’ютерного асинхронного спілкування.

Технічні можливості блогу достатньо широкі: у ньому можна розміщувати різного роду мультимедійні матеріали (відео-, аудіозаписи, рисунки), додавати електронний текст, використовувати зовнішні посилання на потрібні засоби в мережі Інтернет. Блоги мають поле для коментування, тож відвідувачі особистої сторінки можуть поділитися своїми враженнями про діяльність та успіхи власника профілю. Блоги лінійно структуровані, тобто вони фільтруються за часом створення і публікації в мережі.

Можна виокремити такі структурні та змістовні елементи блогу для формування КАПМ учнів старшого ступеня навчання у ЗЗСО: назва блогу, посилання на блог, пошук у блозі, допис, коментарі, меню блогу, про автора блогу, поділитися дописом тощо.

Ключові дидактичні властивості та методичні функції блог-технології в навчанні іноземної мови є релевантними щодо формування КАПМ в учнів старшого ступеня навчання ЗЗСО (див. таблицю 2).

Таблиця 1

Сучасні засоби та дотичні технології навчання іноземних мов і культур (за О.Б. Бігич)

Засіб	Зоровий	Слуховий	Змішаний
Вербальний	Портфоліо Хмара слів Ментальна мапа / Fishbone Вірші / Текст пісні	Подкаст	Аудіокнига
Зображальний (ілюстративний)	Кроссенс Postcrossing Емотикони Cardmaking	Музика	Storytelling
Змішаний	Флешкартки Настільна гра Мальовис (комікс) Синквейн-колаж Лепбук Квест-кімната Мем Booktrailer		Блог / Освітній сайт (Мульт)фільм Інтерактивна технологія «кіноклуб» Відео- / курс / гра / кліп Мобільний застосунок Проект Колесо фортуни Кейс Kahoot

Дидактичні властивості та методичні функції блог-технології у формуванні компетентності в англійськомовному писемному мовленні учнів старшого ступеня навчання

Дидактичні властивості блог-технології	Методичні функції блог-технології в навчанні іноземної мови
Публічність	Зміст конкретного блогу може бути доступним будь-якому учасникові інтернет-проєкту, незалежно від того, де він знаходиться, тобто блог-технологія може використовуватися для організації мережевої взаємодії між учнями, позааудиторної групової навчальної діяльності учнів, спрямованої на формування мовленнєвих навичок (лексичних, граматичних тощо), умінь мовленнєвої діяльності (читання, письма), а також соціокультурної та міжкультурної компетентностей.
Лінійність	Інформація (текстова, фото-, відео-, аудіо-) в блозі розміщується в хронологічній послідовності автором (модератором) блогу або відвідувачами блогу одноразово. Блог-технологія не дозволяє вносити доповнення та зміни до раніше опублікованої в блозі інформації, її можна тільки видалити. Така дидактична властивість блог-технології дає змогу розробляти методику розвитку мовленнєвих умінь учнів, при яких особлива роль буде відводитися індивідуальній роботі кожного учня (можливо, у рамках загального групового проєкту) та організації мережевого спілкування між учасниками проєкту.
Авторство і модерація	Автором і модератором блогу є одна людина, яка визначає мету, тематичну спрямованість блогу, координує розміщення матеріалів у ньому іншими користувачами мережі, може видалити матеріал, який не відповідає певним критеріям. На відміну від вікі-технології, спрямованої на реалізацію групових проєктів, блог-технологія дозволяє почути думку кожного учасника навчального процесу. У методичних цілях блог-технологія може використовуватися для розвитку вмінь мовленнєвої діяльності в індивідуальній та груповій формах роботи учнів.
Мультимедійність	Блог-технологія дозволяє використовувати матеріали різного формату (текстового, графічного, фото-, відео-, аудіоматеріалу). Ця можливість може бути використана для збагачення мовного та соціокультурного матеріалу при написанні есе, рецензій, оглядів, відгуків на основі блог-технології.

Виходячи зі сказаного, вважаємо можливим віднести блог як засіб і технологію навчання до технологій ІНІМ (Подосиннікова, 2012): технічні та дидактичні властивості блогів дають змогу реалізувати позитивний потенціал цього типу навчання та, зі свого боку, підсилити ефективність блог-технології у формуванні КАПМ.

Потенціал використання блогів для формування КАПМ старшокласників на засадах інтерактивного навчання зумовлено такими організаційно-методичними та психолого-методичними чинниками.

Згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти та вимогами чинної програми на старшому ступені навчання у ЗЗСО відбувається скорочення кількості аудиторних годин і збільшення часу на самостійну роботу учнів. Трансформується роль учителя в навчальному процесі: поступово втрачає актуальність його функції як основного джерела інформації, він перетворюється на організатора, консультанта, керівника та експерта самостійної роботи учнів. Блог-технологія відповідає цій об'єктивній тенденції сучасної освіти, дозволяє організувати та інтенсифікувати розвиток навчальної автономії учнів. Блог – це корисний допоміжний засіб, за допомогою якого можна швидко створити, оновити, переглянути, систематизувати навчальний матеріал;

функція автоматичного та хронологічного розташування всіх письмових повідомлень у блозі дає змогу швидко знайти потрібну інформацію та здійснити самоаналіз, рефлексію, що перетворює блог на своєрідне портфоліо для формування КАПМ.

Використання блогів для формування КАПМ умотивовує комплексне вдосконалення мовленнєвих навичок (лексичних, граматичних, орфографічних), які необхідні для розвитку вмінь писемного мовлення, та інтегроване навчання інших видів мовленнєвої діяльності (читання, аудіювання, говоріння). Написані роботи учнів читає не лише учитель, але й інші учні, а також сторонні читачі; відкритість блогів для інших користувачів стимулює учнів до ретельного обдумування своїх висловлювань, тому граматична правильність і лексичне наповнення набувають більшого значення. Спілкування в блозі, реакція на матеріали блогу може розширюватися до обговорення проблеми на уроці англійської мови, створити природну комунікативну ситуацію для усного спілкування.

Блог-технологія дозволяє, з одного боку, підвищити ступінь наближеності навчальної діяльності до реальної комунікації, а з іншого, регулювати складність завдань шляхом надання учням інформації, яка характеризує умови та обставини, що впливають на

складність завдань з інтеракції та продукції: опора(-и), час, мета, передбачуваність, оточення/середовище, учасники (“Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти”, 2003), при цьому є можливість варіювати умови та обставини і цим гнучко змінювати ступінь складності завдань для учнів, зберігаючи високий рівень мотивації учнів.

Забезпечення опори, адекватної інформації, пов’язаної з особливостями контексту та наявністю мовної допомоги, може сприяти зменшенню складності завдання завдяки: а) контекстуалізації виконання – завдання може бути полегшене наданням достатньої і адекватної інформації про учасників, ролі, зміст, цілі, обставини (включаючи візуальні засоби) та релевантними, чіткими й адекватними інструкціями щодо способів виконання завдання; б) забезпеченню мовної допомоги – інтерактивна діяльність, повторення завдання або виконання аналогічного завдання в підготовчій фазі; забезпечення мовних опор (ключові слова і т. ін.) допомагають створити ефект передбачуваності та активізувати попередні знання чи досвід, засвоєні схеми; відстрочена продуктивна діяльність буде полегшена наявністю таких ресурсів, як: довідкові посібники, відповідні моделі, допомога з боку інших учнів.

Учитель і самі учні можуть обирати час, який витрачається або має бути витрачений на виконання завдань із формування КАПМ із використанням блог-технології.

Цілі завдання можуть мати як конвергентний, так і дивергентний характер. В інтерактивному завданні з конвергентною метою передбачено більший комунікативний наголос, ніж з дивергентною метою. Наприклад, організатор змушує учасників прийти до єдиного, узгодженого висновку (як при досягненні консенсусу в плануванні наступної діяльності); це може включати серйозне обговорення того, якою спеціальною інформацією, головною для успішного виконання завдання, слід обмінятися, тоді як завдання не має єдиного, спеціально задуманого результату (наприклад, простий обмін власними поглядами) (“Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти”, 2003).

Передбачуваність діяльності для учнів може регулюватися: а) зміною параметрів завдання під час його виконання, що збільшує його складність для співрозмовників; 2) в інтерактивному завданні введення несподіваного елемента (події, обставин, інформації, учасника) вимагає від учня активізації відповідних стратегій, щоб справитися з динамікою нової та більш комплексної ситуації; 3) у продуктивному завданні розвиток динаміки тексту (наприклад, оповідання, що передбачає регулярні зміни персонажів, сцен та часу) може бути більш складним, ніж продукція статичного тексту (“Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти”, 2003).

У психолого-методичному плані такі характеристики блогів, як: відкритість, доступність, соціальність, інтерактивність – є суттєвим фактором підвищення мотивації діяльності учнів та розвитку їхніх когнітивних і комунікативних якостей.

На сучасному етапі блоги – одні з найбільш популярних соціальних сервісів, бо дозволяють користувачам сайту безпосередньо комунікувати один з одним, об’єднуючись у групи за власними інтересами, знаходити дещо спільне один з одним. Блог дозволяє створити процес співпраці при навчанні іноземної мови завдяки можливості читати думки та спостереження інших учасників і висловлювати свої, писати коментарі на повідомлення інших учнів, наявності зворотного зв’язку, що сприяє підвищенню мотивації навчання. Опитування учнів демонструють позитивне ставлення старшокласників до блогів, їхню старанність у створенні сайтів.

Також блог – це джерело інформації, яке заохочує пошукову діяльність учнів завдяки посиланням на інші вебсторінки англійською мовою, даним інших учасників спілкування.

Розвиток аналітичного та критичного мислення учня є важливою перевагою використання блог-технології у формуванні КАПМ старшокласників на засадах інтерактивного навчання. У процесі ведення власного блогу учні розвивають вміння критичного мислення, відбору та опрацювання актуальної інформації, навчаються рефлексії та самоаналізу (наприклад, коли розповідають у письмовій формі про себе, про свої захоплення тощо), вираженню і аргументації власного погляду, використовуючи при цьому необхідні для конкретного випадку мовні засоби та типи письмових текстів (наприклад, твір-роздум, рецензія, опис блогу однокласника тощо). Формування власної думки відбувається шляхом ознайомлення з позицією кожного учасника обговорення та взаємодії, інструментами ІНІМ при цьому є моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв’язання проблеми на основі аналізу обставин і стимулювання в кожного учня відчуття успішності та інтелектуальної спроможності тощо.

До прийомів ІН традиційно належать такі: кластер, інтелект-карта, риб’яча кістка, порівняльна діаграма, пазл, цілеспрямоване читання/слухання, двочастинний щоденник тощо. Уважаємо, що загалом до інтерактивних прийомів навчання іноземних мов можна віднести будь-який прийом, який відповідає особливостям ІНІМ (Подосиннікова, & Кривошия, 2022).

У результаті організації формування КАПМ старшокласників із застосуванням блогу на засадах ІНІМ навчальна діяльність орієнтована на: розвиток аналітичного (критичного) мислення, висловлення власної думки, самостійного осмислення матеріалу, формування аргументованого об’єктивного су-

дження; творчого ставлення до розв'язання проблем; відстоювання власної думки; створення ситуації дискусії, зіткнення думок; розв'язання певної проблемної ситуації в умовах блогу, що активно стимулює діяльність мислення, спрямовану на подолання суперечностей, непорозумінь; розвиток рефлексії, критичного ставлення до себе, вміння порівнювати себе з іншими й адекватно себе оцінювати, бачити позитивне і негативне, ідентифікувати свої помилки, визнавати й адекватно ставитися до них

Використання блогів у формуванні КАПМ старшокласників також є доцільним із позицій конструктивістського підходу, який акцентує увагу на когнітивний розвиток учнів та вплив на нього суспільства і культури. Орієнтоване на учня і конструктивістське навколишнє середовище, соціальні взаємодії, активне та соціальне навчання сприяє здобуттю культурних знань, надає можливості досліджувати цільову культуру та підвищує культурну обізнаність (Audin, 2014).

Емпіричні дослідження (опитування учнів 10 – 11 класів КУ Сумська класична гімназія Сумської міської ради) показують, що 73 % старшокласників вбачають у використанні блогів можливість для оволодіння англійською мовою, спілкування з її носіями мови, доступ до їхньої культури та автентичних матеріалів іноземною мовою, залучення до міжкультурного спілкування в широкому контексті.

Розглядаючи проблему типологізації блогів для формування КАПМ в учнів старшого ступеня навчання ЗЗСО, зазначимо, що багато дослідників (Л. Блентон, Л. Воротнюк, А. Синявська, Л. Слизько, А. Campbell та ін.) базують свою класифікацію за критерієм авторства та виділяють такі типи блогів: блог учителя (викладача), блог учня та блог класу (tutor blog, learner blog, class blog) (Кондакова, 2014, с. 10). Зі своєю боку С. Доунс виокремлює види блогів: класний вебпростір (розміщення оголошень, домашнього завдання, допоміжних джерел інформації тощо), публічна комунікативна зона (публікація учнями результатів роботи), особистий простір (створено для саморефлексії учнів та вказівок учителя) (Downes, 2005).

У цій праці за критерієм “авторство блогу” вважаємо доцільним розглядати такі типи: блог учителя, блог учня (підтипи: індивідуальний блог і блог малих груп) та блог класу.

Блог учителя містить необхідну інформацію про зміст і завдання формування КАПМ у певному класі, навчальний календарно-тематичний план, матеріали та вправи, завдання проєктної роботи для виконання в аудиторії та вдома. Дописи в блозі вчителя можуть бути присвячені успіхам учнів і труднощам навчання. Учитель може також вести в блозі особистісне неформальне спілкування з учнями – розмістити інформацію особистого характеру про себе та свою родину, ділитися враженнями про культуру своєї

країни та країни, мова якої вивчається, привертати увагу учнів до мовних, мовленнєвих і соціокультурних явищ у рідній та іноземній мовах, рекомендувати певні книжки, фільми, інші матеріали та активності для вдосконалення іноземномовної комунікативної компетентності учнів, зокрема, КАПМ, поза межами формальної освіти. Методичною перевагою такого блогу є можливість швидкого й систематичного оновлення навчальних матеріалів, зокрема, автентичних, які є невичерпним джерелом міжкультурної інформації (Бігич, 2017, с. 6). Доречно, щоб певною мірою блог учителя слугував його професійною рекламою та свідченням компетентності: якщо учитель пропонує методики формування КАПМ, які застосовує в класі, демонструє сертифікати рівня своєї кваліфікації і власні здобутки, описує цікаві професійні події та заходи, в яких він узяв участь, обмінюється досвідом і корисними посиланнями з колегами – це слугує мотивувальним фактором для навчальної діяльності учнів.

До блогу учня (learner blog) відносимо *індивідуальний блог* окремих учнів. Перевага цього типу блогу полягає в тому, що в учня з'являється особистий простір в інтернеті. Окремим підтипом блогу учня вважаємо *блог малих груп* учнів, які спільно працюють над певним навчальним завданням (проєктом тощо).

Блоги учнів підвищують рівень сформованості мовленнєвих умінь писемного мовлення завдяки розвитку навчально-стратегічної компетентності здобувачів освіти. Так, експериментальні дослідження характеру та динаміки розвитку навчальної діяльності студентів, реакції та самовираження в межах проєкту, в якому студенти брали участь як автори та читачі блогів, показали: використання блогів стимулює творчість, навчальну активність, ініціативність і самостійність, мотивацію, здатність та готовність експериментувати з мовою, забезпечує формування мовленнєвих умінь на тлі паралельного вдосконалення мовленнєвих навичок (зокрема, фонетичних) та підвищує обізнаності про культуру (Lara, & Lomicka, 2008). Ці блоги максимально підходять для занять, де пріоритетними видами мовленнєвої діяльності є читання і письмо, тобто, на наш погляд, це основний засіб формування КАПМ старшокласників із використанням блог-технології.

Колективний блог класу (class blog) є спільним простором учителя та учнів. Формат колективного блогу дозволяє використовувати його як платформу для проведення дискусій, розпочатих в аудиторії, та обговорення питань, поставлених учнями самостійно.

Усі охарактеризовані вище типи блогів – дієвий інструмент формування КАПМ старшокласників на засадах ІНІМ, який дозволяє учням брати активну участь в оволодінні англійськомовним писемним мовленням як засобом міжособистісної та міжкуль-

турної комунікації. Отже, для ефективного використання блог-технології у формуванні КАПМ старшокласників можна залучати всі три види навчальних блогів, окремо та в поєднанні, що стає потужним засобом досягнення мети навчання.

Розглядаючи блог як технологію ІНІМ, крім авторства, вважаємо, що при типологізації блогів до-

цільно враховувати форму та зміст роботи в блозі. За цим критерієм пропонуємо виокремлювати блог-проект, блог-електронний блокнот, блог-учнівський форум, блог-інформаційний портал.

Пропонуємо таку типологію блогів для формування КАПМ учнів старшого ступеня навчання (див. таблицю 3).

Таблиця 3

Методична типологія блогів для формування англійськомовної компетентності в писемному мовленні учнів старшого ступеня навчання

№	Тип блогу	Характеристика блогу	Діяльність автора(-ів)
1.	Блог-проект	Блог, який дає змогу учням розвивати свій творчий потенціал у проєктній діяльності та знайти натхнення, переглядаючи проєкти інших учнів. Можна працювати в групі або індивідуально. Проєктна діяльність може бути керована вчителем або учні самі можуть обрати керівника серед колективу. Блог-проект дає змогу формувати не лише КАПМ, а й навички роботи в команді.	Блог учителя містить: визначення програми діяльності (проєкту, курсу, теми); визначення / презентація складу робочих груп і функцій їхніх членів; визначення етапів роботи, основних завдань і термінів виконання; подання навчальних матеріалів: пам'ятки та додаткові інструктивні матеріали; посилення на довідкові, інформаційні ресурси; посилення на навчальні інтернет-ресурси; матеріали та завдання для додаткового відпрацювання; онлайн-блог; додаткові автентичні матеріали країнознавчого спрямування; обмін досвідом з іншими вчителями; зв'язок із батьками. Блог учня: розміщення інформації про проєкт (план і перебіг діяльності); інформації про себе (хобі, захоплення тощо); відеодоступ; результати та кінцевий продукт проєктної діяльності; реакції на коментарі однокласників; електронне портфоліо. Блог класу: розміщення інформації про проєкт (план і перебіг діяльності); інформації про членів групи (роль у груповій роботі, роль у веденні блогу, особиста інформація); відеоблоги учасників; створення вебквестів; результати та кінцевий продукт проєктної діяльності; участь у дискусіях, дебатах; обговорення матеріалів (книг, статей, відеосюжетів, переглянутих фільмів тощо).
2.	Блог – електронний блокнот	Блог, де учні мають можливість ділитися різноманітними конспектами, книжками, словниками з іноземної мови. Цей тип блогу є корисним як для вчителів, так і для учнів. Це своєрідна бібліотека, де можна знайти інформацію для підготовки до уроку чи факультативу.	Блог учителя містить: розміщення довідкових матеріалів; програму факультативу; написання відповідей на запитання учнів. Блог учня: наповнення власного профілю; посилення на цікаві матеріали; розміщення конспектів для відсутніх на занятті; коментування дій інших учнів у блозі.
3.	Блог – учнівський форум	“Трибуна” для різноманітних диспутів та конструктивних дискусій. Мета цього блогу – створення тем користувачами та подальше їх обговорення, з можливістю коментування та надання порад з певних тем. Також користувачі можуть проводити опитування та анкетування на базі цього блогу.	Блог учителя містить: розміщення переліку тем для обговорення; алгоритми участі у дискусіях для учнів; аналіз опитувань та відповіді на запитання користувачів. Блог учня містить: активність у діяльності блогу; пропонування власних ідей для дискусій; коментування дій учасників.
4.	Блог – інформаційний портал	Блог, який має на меті зібрати прихильників свіжих новин, фото серед школярів. Завдяки цьому блогу учні, вчителі та батьки завжди будуть мати доступ до новин життя школи та класу. Вчителі можуть розміщувати необхідну для батьків інформацію та оприлюднювати рішення, які були ухвалені на батьківських зборах.	Блог учителя: розміщення релевантної інформації для відвідувачів порталу; взаємодія з відвідувачами: коментування, уточнення; аналіз загальної успішності класу. Блог учня: ознайомлення з інформацією, розміщеною на порталі; розповсюдження серед однокласників новин тощо; запитання до вчителя в разі потреби.

До методичних труднощів використання блогу як засобу формування КАПМ старшокласників (Синявська, 2013) можна віднести такі.

Організаційно-методичні труднощі: 1) комплексна та систематизована інтеграція блогу в навчальний процес; 2) значні витрати часу вчителя на перевірку та учня – на створення й опублікування матеріалу, 3) учителю може бути складно оцінювати та виправляти помилки безпосередньо в процесі ведення блогу, який має високу динаміку, 4) відсутність сучасних комп'ютерів і якісного доступу до мережі Інтернет вдома.

Психологічні труднощі: 1) учні роблять записи в блозі лише заради виконання завдання й отримання оцінки; 2) майже повна відсутність читачів ззовні; 3) із часом відбувається втрата інтересу через одноманітність, активність учнів у написанні коментарів зменшується; 4) деякі з блогів віртуально ігноруються одногрупниками, що стає фактором фрустрації для їх авторів; 5) небезпека вторгнення в особистий

простір; 6) якщо блоги мають неінформативний характер, їх використання демотивує.

Можна запропонувати такі рекомендації подолання зазначених труднощів формування КАПМ учнів старшого ступеня навчання: 1) розробити довготермінову стратегію інтеграції блогу в навчальну діяльність; 2) чітко пояснити учням цілі та завдання блогу; 3) продумати форму зворотного зв'язку та критерії оцінювання за роботу над блогом; 4) виділяти достатньо часу для тренування; 5) заохочувати реагувати учнів на коментарі один від одного; 6) використовувати дописи в блозі як стимул для продовження дискусії в аудиторії.

Результати дослідження. Основні етапи розвитку вмінь писемного мовлення відповідно до Київської методичної школи під керівництвом професора С. Ю. Ніколаєвої (Бігич, Бориско, Борецька, & Ніколаєва, 2013, с. 390) стали базовими для створення підсистеми вправ для формування КАПМ старшокласників на засадах інтерактивного навчання (див. таблицю 4).

Таблиця 4

Етапи формування вмінь писемного мовлення та підсистема вправ для формування компетентності старшокласників в англійськомовному писемному мовленні на засадах інтерактивного навчання

Стадії розвитку критичного мислення	Етапи формування вмінь писемного мовлення	Групи вправ	Типи вправ
Виклик	Рецептивний етап	Група вправ, що спрямовані на ознайомлення з текстом-зразком і його композиційними особливостями та засвоєння структурних моделей речень, властивих як усній, так і письмовій формам спілкування.	Рецептивні; некомунікативні, умовно-комунікативні; з опорою.
Осмислення	Репродуктивний етап	Група вправ, що спрямовані на відтворення окремих частин тексту.	Репродуктивні, (рецептивно)-репродуктивні; умовно-комунікативні, з частковою опорою.
Рефлексія	Продуктивний етап	Група вправ, що спрямовані на оволодіння писемним мовленням як засобом спілкування, створення власних чи вторинних текстів.	Продуктивні, рецептивно-продуктивні; умовно-комунікативні, комунікативні; без опори.

Коротко охарактеризуємо етапи формування вмінь англійськомовного писемного мовлення з використанням блогу як засобу та технології ІНІМ і наведемо приклади вправ, при розробці яких використані автентичні підручники англійської мови для старшого ступеня навчання ЗЗСО.

I. Етап ознайомлення з текстом-зразком і його композиційними особливостями (рецептивний етап) має підготовчо спрямовувальний характер. Рецептивний етап базується на тісному зв'язку читання і пи-

семного мовлення: відбувається читання тексту-зразка, поданого в блозі, та його аналіз, який учні реалізують під керівництвом учителя шляхом евристичної бесіди.

Прийомами ІНІМ та розвитку критичного мислення, які можна пропонувати для цього етапу (тобто стадії виклику), є: мозковий штурм, діаграма (Коло) Венна, кластер, кошик ідей, вибір афоризму, концептуальне колесо, кола по воді, дерево припущень тощо.

Наведемо приклади відповідних вправ.

Приклад 1

Мета: аналіз тексту-зразка

Тип вправи: рецептивна, умовно-комунікативна.

Інструкція: Read the letter and underline the questions Mrs. Stephens asks. In small groups 1) discuss if she included all the points, 2) prioritize the questions.

Analysing a Model Text

47 a. Read the letter and underline the questions Mrs Stephens asks. Has she included all the points?

Dear Mr Van De Vere,

Thank you for your kind invitation. I would be honoured to present the awards at the Book Society's 5th annual awards dinner. Unfortunately, you failed to mention a few important details.

Firstly, I would be grateful if you could let me know the exact date of the event, so that I can rearrange my schedule. I assume that you are holding the event at the Regency Hotel in London, as you did last year. However, I would be grateful if you could let me know if the location has changed. I also need to know what time the event starts.

In addition, I was wondering if it would be possible to bring my daughter as my guest. Finally, I would like to mention that I am a strict vegetarian, therefore I would be grateful if you could let me know whether there will be any vegetarian dishes on the menu

Thank you again for choosing me to host such a worthwhile event. I am looking forward to it immensely.

Yours sincerely,

Jane Stephens

Jane Stephens

b. Answer the questions.

- 1 What is each paragraph about?
- 2 Find examples to suggest that the letter is formal
- 3 Have any extra questions been asked?

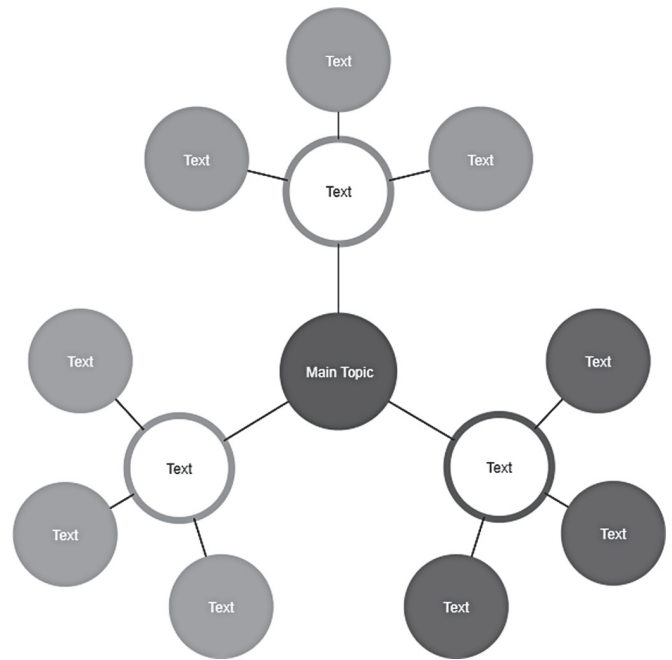
(Evans, & Dooley, 2002, c. 160).

Приклад 2

Мета: робота з текстом-зразком.

Тип вправи: рецептивна, умовно-комунікативна.

Інструкція: Read the text below, use the word given in capitals at the end of some of the lines to form a word that fits in the gap in the same line. Put the ideas of the text into the cluster diagram.

11 For questions 1-8, read the text below. Use the word given in capitals at the end of some of the lines to form a word that fits in the gap in the same line. There is an example at the beginning (0).

RoboCup!

Up to twenty or thirty years ago, office 0) *employees* in England used to get their tea served by a tea lady, who brought the beverage round on a trolley. As times moved on and the demand for a variety of drinks increased, coin-operated vending machines 1) GRADUAL replaced the great British Tea Lady. Nowadays, it seems that even vending machines might become an 2) DANGER species!

The motor manufacturer Honda has developed a lifelike 'humanoid' robot that can carry a 3) REFRESH tray and bring a cup of tea straight to your desk. The first models first appeared in 1986 and today's version of Asimo, the Japanese word for legs, stands at a 4) HIGH of nearly one and a half metres and bears a strong 5) RESEMBLE to an astronaut wearing a backpack.

These tea robots are 'supersmart'. Serving tea in pairs, their 6) MOVE are perfectly timed so as not to get in each other's way. They also have a 7) COMMUNICATE link so they know where their partner is and what they are doing at any moment. Add the fact that Asimo can recognise drink choices and bring the right drink to the person who ordered it, and it is 8) SURPRISING that the job of the traditional tea lady has become a thing of the past.

(Evans, & Obee, 2019, c. 53).

Приклад 3

Мета: опрацювання тексту зразка і доповнення.

Тип вправи: рецептивна, умовно-комунікативна.

Інструкція: Read the model and insert the appropriate headings given.

- First Things First Beginning Purpose
 What I Like About The School
 Classroom Conditions
 What Can We Do About It?
 Suggested Improvements
 Last But Not Least Conclusion

➔ Analysing a report

2 a. Read the model and insert the appropriate headings given above.

To: Mr Taylor
 From: Tonia Washington
 Subject: Suggested improvements to classrooms
 Date: 8th May 20...

1)

The purpose of this report is to comment on conditions in the college and to make recommendations for possible improvements.

2)

Although conditions are generally good, there are one or two problems. Firstly, in large classes, there is not much desk space. Secondly, the classrooms tend to be dark, especially in the winter months. Finally, during video lessons, some of us find it difficult to see the screen properly.

3)

There are a number of changes that could be made in order to improve the situation. To begin with, I would strongly suggest that the number of students per class be kept to below twelve. In this way, we would avoid the overcrowding that sometimes exists. Also, special care needs to be taken as far as lighting is concerned. Last, if the college invested in a larger television, it would mean that all of the students would be able to get the maximum benefit out of the video lessons.

4)

To sum up, while most of us are satisfied with the conditions, I feel that the above improvements would make things even better. If these suggestions were carried out, both teachers and students would have a more comfortable environment for teaching and studying.

(Evans, & Obee, 2019, с. 54).

II. Етап відтворення тексту за зразком (репродуктивний етап) спрямовано на засвоєння автентичних структурних моделей речень, відтворення окремих частин тексту, поданого в блозі; цей етап має стереотипно-ситуативний характер.

Репродуктивний етап об'єднує в собі два види письма – письмо-репродукція та письмо-трансформація. Мета цього етапу – оволодіння видами так званого “вторинного письма, компресованого письма” (Загорулько, 2007).

Письмо-репродукція передбачає володіння вміннями реконструювання, складання вторин-

ного письмового продукту, який є ідентичним за заданими параметрами похідному, що подається зорово (читання) або на слух (аудіювання). Доцільно пропонувати завдання, в яких мінімізований творчий компонент та розповсюджене заповнення стандартизованих бланків, формулярів, таблиць.

Письмо-трансформація передбачає оволодіння вміннями реконструювання готового письмового продукту з подальшим жанрово-стильовим варіюванням. На відміну від письма-репродукції, коли на основі чимось запропонованого писемного продукту з ним відбуваються всілякі маніпуляції, видозміни, реконструкції, письмо-трансформація передбачає створення власного писемного продукту, але поки що він є лише вторинним, тобто з основи береться лише зміст, а наповнення повністю змінюється.

Для правильного мовного оформлення письмових висловлювань потрібно сформувати дії, які слугували не лише засобом оформлення мовлення, але й апаратом для розумово-мнемічних процесів. До таких дій, які в процесі тренування переходять у внутрішні розумові операції, можна віднести вибір (добір), зіставлення, протиставлення, диференціацію, складання цілого з частин, комбінування, заміну, будувannya за аналогією.

Для використання мовленнєвих кліше, формул, типових для тієї чи іншої форми письмової комунікації, необхідно сформувати та довести до певного рівня досконалості дії за аналогією, відбору, комбінування, зв'язання. Формування механізму розгортання висловлювання передбачає навчання діям за аналогією, розширення, трансформації, заміни, об'єднання, складання цілого з частин, комбінування. Для використання прийомів компресії необхідно оволодіти діями розчленування, диференціації, трансформації, об'єднання.

До прийомів ІНІМ та розвитку критичного мислення, які можуть бути використані на цьому етапі, тобто стадії осмислення, можна віднести такі: ментальну карту, ажурну пилку, карусель, тонкі й товсті запитання, ромашку Блума, шість капелюхів, зигзаг та ін.

Наведемо приклади відповідних вправ.

Приклад 1

Мета: аналіз і коригування тексту.

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна з опорою.

Інструкція: Correct the underlined mistakes in order to make a suitable letter of application. Create a mind map of mistakes in order to avoid them.

12 a. The model below is not a suitable letter of application. Correct the underlined mistakes. Think about:

- unnecessary word
- missing word
- language too informal
- wrong word order
- gerund/infinitive mistake
- wrong tense
- punctuation problem
- wrong preposition
- incorrect salutation

Dear Sir/Madam,
I write this letter to apply for the job I saw advertised somewhere.
 I have always wanted doing this job ever since I was little boy. I always like to watch films on TV and dream that one day I will work at an office. It sounds really cool and I'm sure that you are a great boss! There is and another reason why I want this job it is because when I leave school I want to be a manager, and it would be good experience for me. I would also like to know how much is the salary in order to plan my holidays for the summer. Please let me know if I get the job. I can't wait!
 Yours truly,
 Bill

b. The letter above has other problems, apart from the underlined mistakes. Read it again and say if the writer effectively:

1	mentions the reason for writing	✓
2	says where he saw the job advertised	✗
3	mentions the type of job he is applying for	
4	separates his writing into paragraphs	
5	includes only relevant information	
6	says what he is doing now	
7	mentions relevant experience	
8	mentions his academic qualifications	
9	refers to his personal qualities	
10	links his ideas with appropriate linking words and phrases	
11	summarises the points in the main body in the last paragraph	
12	thanks the person for considering his application	
13	asks the person to consider him for the job/course	
14	mentions the possibility of further communication	
15	uses appropriate language	

(Evans, & Obee, 2019, c. 58).

Приклад 2

Мета: доповнення тексту-зразка.

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна з опорою.

Інструкція: Complete sentences with appropriate linking words/phrases from a theory box. Make up 5 of your own sentences (based on facts and including opinions and suggestions) on the problem under discussion.

Linking Words and Phrases

In reports, ideas should be linked using linking words and phrases. Examples of these include:

To list points

Firstly / In the first place / To begin with ... ; Secondly / Then / Furthermore ... ; Finally / Last ... ; etc

To make concessions

Although ... ; while ... ; despite the fact that ... ; etc

To add emphasis

especially ... ; in particular ... ; particularly ... ; etc

To express your opinion

I feel ... ; I believe ... ; I am convinced ... ; I am confident ... ; etc

To make suggestions/recommendations

I (would) (strongly) suggest / recommend ... ; If we (did this / were to do this) ... ; One solution / suggestion would be to ... ; It would be a good idea to ... ; etc

To express cause and effect

By (doing this), we could / would ... ; (Doing this) would (solve the problem, etc) ... ; In this way, we could ... ; ... in order to ... ; ... so that ... ; (This) would mean that ... ; As a result ... ; etc

4 Use appropriate linking words/phrases from the theory box above to complete the sentences.

- 1 , working in such a closed environment isn't healthy. Secondly, we have complained, nothing has been done about it.
- 2 We should get more computers in the office. , everyone could have access. , the work would get done more quickly.
- 3 we increase our office hours provide better customer service.
- 4 Firstly, I feelchange the current curriculum. , students should be given an extra free period during exams.
- 5 I believe we should hire additional part-time staff, during the busy summer season. be able to get the orders out on time.
- 6 Finally, it is important to understand the importance of the Internet in the job market today. , the results of this survey will help us improve our working

(Evans, & Obee, 2019, c. 55).

III. Етап створення тексту за зразком (продуктивний етап) забезпечує оволодіння писемним мовленням як засобом спілкування, творче перероблення текстів-зразків і створення власних вторинних чи оригінальних текстів; має варіативно-ситуативний характер.

На цьому етапі, найскладнішому та більш творчому, набуті раніше навички та вміння писемного мовлення вдосконалюються поряд з усім мовленням (Бігич, Бориско, Борецька, & Ніколаєва, 2013). Це останній етап розвитку письма – письмо-продукція (творче, креативне письмо). Його мета – складання власного творчого тексту, розвиток умінь, що забезпечує соціокультурне та лінгвістично прийнятне самовираження особистості засобами писемної мови. На цьому етапі мають бути реалізовані три групи завдань відповідно до груп основних умінь писемного мовлення: 1) завдання для розвитку умінь написання

різних типів письма (опису, повідомлення/розповіді та міркування); 2) завдання для розвитку вмінь написання текстів академічних жанрів письма (планів, переказів, доповідей, статей, есе тощо); 3) завдання для розвитку вмінь написання текстів різних жанрів писемного спілкування (записок, неофіційних та офіційних листів, заяв, оголошень, короткої автобіографії, анкет тощо) (Бігич, Бориско, Борецька, & Ніколаєва, 2013).

Прийомами ІНІМ та розвитку критичного мислення на цьому етапі формування вмінь англійськомовного писемного мовлення з використанням блогів, який відповідає стадії рефлексії, можна віднести такі: синквейн, ПРЕС, есе, кластер, займи позицію, шкала думок, плюс-мінус-цікаво, риб'яча кістка та ін.

Наведемо приклади відповідних вправ.

Приклад 1

Мета: написання власного висловлювання (report, application letter).

Тип вправи: продуктивна, умовно-комунікативна.

Інструкція: Underline the key words in the writing tasks and answer questions afterwards.

Discuss & Write

13 Look at the writing tasks below, underline the key words and, for each one, answer the questions that follow.

A ● You have a weekend job working in a shop. The manager wants to make the shop more profitable and has asked you to write a report making some suggestions. Write about: advertising; displaying of products; special offers.

Write your report (140-190 words).

B ● You have seen the following announcement for a part-time job.

James & Mills Co 13, Apple Street
Manchester

Do you have free time in the evenings?
We are looking for sensible and mature young people to work part-time in our Accounts Department. You do not need any experience but we need you to be honest and reliable.
Write and tell us a little about yourself and why you think you would be suitable for the job.

Write your letter (140-190 words).

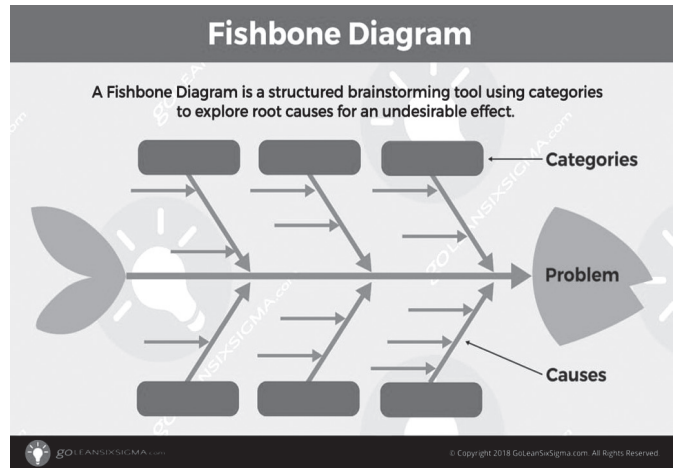
(Evans, & Obee, 2019, c. 58).

Приклад 2

Мета: відповіді на запитання, написання власного висловлювання згідно з поданим планом.

Тип вправи: рецептивно-продуктивна, умовно-комунікативна.

Інструкція: Answer the questions in the plan using a fishbone diagram and write your own letter.

50 Use the information in Ex. 49b to answer the questions in the plan. Then write your letter.

Plan

Dear (your friend's first name)

Introduction

(Para 1) opening remarks

Main Body (Suggest topic sentences)

(Para 2) Where exactly is the house? How much is the rent?

(Para 3) What is the exterior like? (material, garden, etc)

(Para 4) What is the interior like? How many floors/rooms/furniture?

Conclusion

(Para 5) What should you do next: give phone number/book it?

closing remarks

Yours,
your first name

(Evans, & Dooley, 2002, c. 19).

Приклад 3

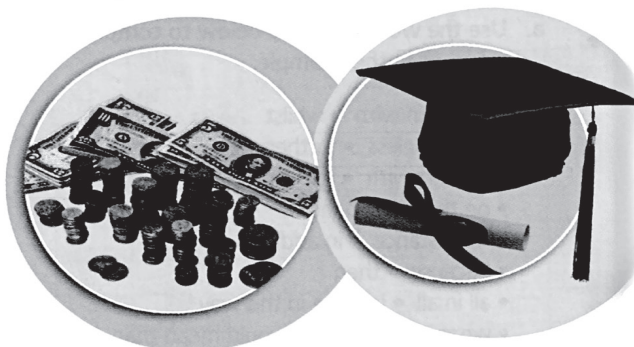
Мета: написання есе на запропоновану тему, відповіді на запитання.

Тип вправи: рецептивно-продуктивна, умовно-комунікативна.

Інструкція: Read the passage, underline key words and answer the questions in pairs. Discuss the problem raised in the exercise.

8 Read the rubric, underline the key words and answer the questions.

- Your class has had a discussion about the role of education in today's world. Now your teacher has asked you to write an **essay** giving your opinion on the following statement:
- *Earning money is more important than getting a good education.*
- **Notes:** Things to write about: 1) society; 2) doctors; 3) (your own idea) (140-190 words).

- 1 What type of writing is it?
- 2 Who is the target reader?
- 3 What style of writing is appropriate? Why?
- 4 Do you agree or disagree with the statement?

(Evans, & Obee, 2019, с. 148).

Структурні та змістовні елементи блогу для формування КАПМ старшокласників на засадах ІНІМ мають відображати основні етапи розвитку вмінь англійськомовного писемного мовлення та послідовність реалізації відповідної підсистеми вправ.

Таким чином, використання блогу як засобу та технології ІНІМ у формуванні КАПМ на старшому ступені навчання у ЗЗСО сприяє підвищенню зацікавленості

учнів до предмета та активізації їхньої розумово-мовленнєвої діяльності, інтегрованому формуванню навичок і вмінь мовлення, розвитку навчальної автономії, критичного мислення та творчого підходу до розв'язання проблем, здатності працювати в команді, що відповідає вимогам програми і тенденціям розвитку сучасної методики навчання іноземних мов і культур.

Перспективи подальших розвідок. Подальшим перспективним напрямом вважаємо дослідження методичного потенціалу блогу як інтерактивної технології навчання іноземних мов і культур в інтегрованому формуванні компонентів англійськомовної комунікативної компетентності учнів старшого ступеня навчання ЗЗСО.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

Бігич, О. Б. (2017). Блог і подкаст технології формування міжкультурної компетентності на різних ступенях навчання іноземної мови. *Іноземні мови*, 6(2), 3-9. Узято з <http://rep.knlu.kyiv.ua/xmlui/handle/787878787/215>

Бігич, О. Б., Бориско, Н. Ф., Борещька, Г. Е., & Николаєва, С. Ю. (Ред.). (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика* : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. Київ: Ленвіт.

Волков, Е. Н., Волкова, И. Н. (Ред.). (2016). *Критическое мышление: отчёт об экспертном консенсусе для целей образовательного анализа, оценки и обучения*. Университет Санта Клара.

Волкова, Н. П. (2018). *Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник*. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля.

Загоруйко, І. В. (2007). Роль письма у процесі навчання іноземної мови. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 3(33), 73-76. Узято з <https://visnyk.zu.edu.ua/pdf/visnyk33.pdf>

Кондакова, В. П. (2014). Використання інтернет-технології “блог” у навчанні іноземній мові у вищих технічних навчальних закладах. *Наукові записки НДУ імені М. Гоголя*, 5(3), 212-217. Узято з <https://bit.ly/3WutWEy>

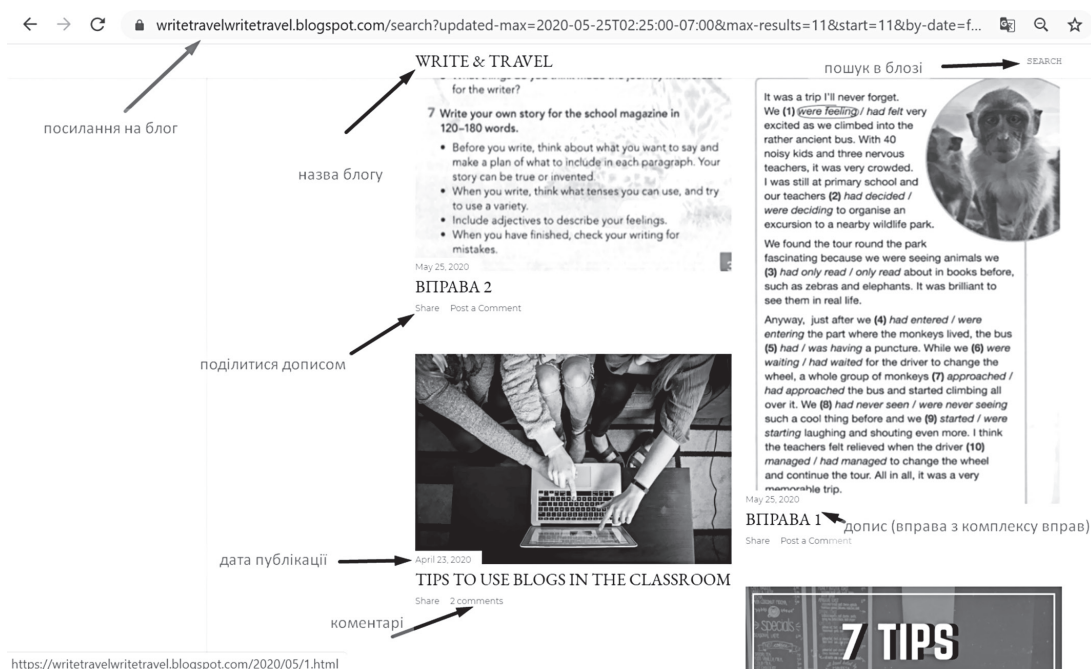

Рис. 1. Структура блогу

- Мицай, С. П. (2017). Інтерактивні технології в навчанні іноземних мов: сучасний стан і перспективи використання. Вісник КНЛУ, 9(27), 88-97. DOI: <https://doi.org/10.32589/2412-9283.27.2017.122105>
- Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10-11 класи, Міністерство освіти і науки України (2017). Взято з <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/programi-inozemni-movi-5-9-12.06.2017.pdf>
- Николаєва, С. Ю. (Ред.). (2003). Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Київ: Ленвіт.
- Осадчий, В. В. (2009). Соціальні сервіси Інтернет у професійній підготовці майбутніх учителів. Педагогічний дискурс: зб. наук. пр. за ред. Сиротенко А. Й., 5(6), 146-151.
- Павельська, Т. Ю. (2015). Развитие умений написания эссе средствами учебного интернет-блога. Новый университет. Серия: Актуальные проблемы гуманитарных и общественных наук, 2(8-9), 13-15. DOI:10.15350/2222-1484.2015.8-9
- Подосинникова, Г. І. (2012). Методична характеристика інтерактивного навчання іноземних мов. Педагогічний процес: теорія і практика: зб. наук. праць, 12(3), 196-208. Взято з <https://bit.ly/3WuGBaJ>
- Подосинникова, Г. І., & Кривошнія, К. С. (2022). Технологія інтерактивного навчання “кіноклуб” у підготовці майбутніх учителів англійської мови. Іноземні мови, 14(2), 32-46. DOI: <https://doi.org/10.32589/1817-8510.2022.2.262813>
- Синявська, А. (2013). Використання Інтернет-ресурсу – блогів – при навчанні письма англійською мовою. Педагогіка і психологія професійної освіти, 5(2), 108-113. Взято з http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pippo_2013_2_14
- Aydin, S. (2014). The Use of Blogs in Learning English as a Foreign Language. *Mevlana International Journal of Education (MIJE)*, 4(1), 244-259. DOI:10.13054/mije.13.79.4.1
- Downes., S. (2005). E-learning 2.0. *eLearn Magazine*, 1(10), 1. Retrieved from <https://dl.acm.org/doi/fullHtml/10.1145/1104966.1104968>
- Evans, V., & Dooley, J. (2002) *Upstream Intermediate Student's Book*. Newbury: Express Publishing.
- Evans, V., & Obee, B. (2019) *Upstream B2 Student's Book*. Newbury: Express Publishing.
- Halpern, D. F. (2014). *Thought and Knowledge: An introduction to Critical Thinking (5th ed.)*. New York: Psychology Press.
- Kazancı, R., & Caner, M. (2020). Weblogs in EFL writing course. *Journal of Narrative and Language Studies*, 8(14), 152-163, Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/344570995_Weblogs_in_EFL_writing_course
- Lara, C. D., & Lomicka, L. L. (2008). Adventures in the blogosphere: From blog readers to blog writers. *Computer Assisted Language Learning*, 21(1), 9-28. DOI:10.1080/09588220701865474
- Ray, J. (2006). Welcome to the Blogosphere: The Educational Use of Blogs (aka Edublogs). *Kappa Delta Pi Record*, 8(4), 175-177, Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ738088.pdf>
- Stanley, G. (2013). *Language learning with technology: ideas for integrating technology in the language classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Volkova, N. P. (2018). *Interaktyvni tekhnologii navchannia u vyshchii shkoli: navchalno-metodychnyi posibnyk*. Dnipro: Universytet imeni Alfreda Nobelia.
- Zahorulko, I. V. (2007). Rol pysma u protsesi navchannia inozemnoi movy. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka*, 3(33), 73-76. Retrieved from <https://visnyk.zu.edu.ua/pdf/visnyk33.pdf>
- Kondakova, V. P. (2014). Vykorystannia internet-tekhnologii "bloh" u navchanni inozemni movy u vushchykh tekhnichnykh navchalnykh zakladakh. *Naukovi zapysky NDU imeni. M. Hoholia*, 5(3), 212-217. Retrieved from <https://bit.ly/3WutWEy>
- Mitsai, Ye. P. (2017). Interaktyvni tekhnologii v navchanni inozemnykh mov: suchasnyi stan i perspektyvy vykorystannia. *Visnyk KNLU*, 9(27), 88-97. DOI: <https://doi.org/10.32589/2412-9283.27.2017.122105>
- Navchalni prohramy z inozemnykh mov dlia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv i spetsializovanykh shkil iz pohlyblenym vyvchenniam inozemnykh mov 10-11 klasy*, Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy (2017). Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/programi-inozemni-movi-5-9-12.06.2017.pdf>
- Nikolaieva, S. Yu. (Ed.). (2003). *Zahalnoieuropeiski Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia*. Kyiv: Lenvit.
- Osadchyi, V. V. (2009). Sotsialni servisy Internet u profesiyniyi pidhotovtsii maybutnikh uchyteliv. *Pedahohichnyi dyskurs: zb. nauk. pr. za red. Syrotenko A. Yi.*, 5(6), 146-151.
- Paveleva, T. Yu. (2015). Razvitiye umeniy napisaniya esse sredstvami uchebnogo internet-bloga. *Novyy universitet. Seriya: Aktualnye problemy gumanitarnykh i obshchestvennykh nauk*, 2(8-9), 13-15. DOI:10.15350/2222-1484.2015.8-9
- Podosynnikova, H. I. (2012). Metodichna kharakterystyka interaktyvnogo navchannia inozemnykh mov. *Pedahohichnyi protses: teoriia i praktyka: zb. nauk. prats*, 12(3), 196-208. Retrieved from <https://bit.ly/3WuGBaJ>
- Podosynnikova, H. I., & Kryvoshyia, K. S. (2022). Tekhnolohiia interaktyvnogo navchannia "kinoklub" u pidhotovtsii maibutnikh uchyteliv anhliiskoi movy. *Inozemni movy*, 14(2), 32-46. DOI: <https://doi.org/10.32589/1817-8510.2022.2.262813>
- Syniavska, A. (2013). Vykorystannia Internet-resursu – blogiv – pry navchanni pysma anhliiskoiu movoiu. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity*, 5(2), 108-113. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pippo_2013_2_14
- Aydin, S. (2014). The Use of Blogs in Learning English as a Foreign Language. *Mevlana International Journal of Education (MIJE)*, 4(1), 244-259. DOI:10.13054/mije.13.79.4.1
- Downes., S. (2005). E-learning 2.0. *eLearn Magazine*, 1(10), 1. Retrieved from <https://dl.acm.org/doi/fullHtml/10.1145/1104966.1104968>
- Evans, V., & Dooley, J. (2002) *Upstream Intermediate Student's Book*. Newbury: Express Publishing.
- Evans, V., & Obee, B. (2019) *Upstream B2 Student's Book*. Newbury: Express Publishing.
- Halpern, D. F. (2014). *Thought and Knowledge: An introduction to Critical Thinking (5th ed.)*. New York: Psychology Press.
- Kazancı, R., & Caner, M. (2020). Weblogs in EFL writing course. *Journal of Narrative and Language Studies*, 8(14), 152-163, Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/344570995_Weblogs_in_EFL_writing_course
- Lara, C. D., & Lomicka, L. L. (2008). Adventures in the blogosphere: From blog readers to blog writers. *Computer Assisted Language Learning*, 21(1), 9-28. DOI:10.1080/09588220701865474
- Ray, J. (2006). Welcome to the Blogosphere: The Educational Use of Blogs (aka Edublogs). *Kappa Delta Pi Record*, 8(4), 175-177, Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ738088.pdf>
- Stanley, G. (2013). *Language learning with technology: ideas for integrating technology in the language classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.

REFERENCES

- Bihych, O. B., Borysko, N. F., Boretska, H. E., & Nikolaieva, S. Yu. (Ed.). (2013). *Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka: pidruchnyk dlia studentiv klasychnykh, pedahohichnykh i linhvistychnykh universytetiv*. Kyiv: Lenvit.
- Bihych, O. B. (2017). Bloh I podcast tekhnologii formuvannia mizhkulturnoi kompetentnosti na riznykh stupeniakh navchannia inozemnoi movy. *Inozemni movy*, 6(2), 3-9. Retrieved from <http://rep.knlu.kyiv.ua/xmlui/handle/787878787/215>
- Volkov, Ye. N., & Volkova, I. N. (Ed.). (2016). *Krytycheskoe myshlenie: otchet ob ekspertnom konsensuse dlya tseley obrazovatel'nogo analiza, otsenki i obucheniya*. Universitet Santa Klara.

Отримано 10.12.2022 р.